

Пантелеймон Куліш

Вибрані поезії

Заворожена криниця

Вертоград моєї сестри...

Пушкін

У сестри моєї тихо
Процвітає сад в огряді.
Кінамон, моя утіха,
Нард, алое в любім саді.

Там квітки, як в божім раю.
Що на Тигрі да Євфраті,
Зорями в траві зоряють,
Тонуть-плавлють в ароматі.

Там гранати наливні,
Солодощів дивних повні...
Гудуть бджоли золотії,
Мов з Едему тихі дзвони.

Серед саду-винограду
В кринах схована криниця...
Мойму серцю на відраду

Заворожена водиця.

Заворожена й заклята,
Щоб не знали люде ходу:
Бо призначено для брата
Чисту воду-прохолоду..

Вітре тихий від заходу!
Вволи волю мого серця:
Повінь чарами на воду.
Нехай ллється, нехай ллється.

Вітре буйний аквілоне!
Подми чарами, крилатий,
На ті нарди, кінамони,
Нехай каплють аромати.

«І вдень журюсь, і серед ночі...»

І вдень журюсь, і серед ночі:
Ой Лелечко ж, мій боже Лелько!
Весна та гарні карі очі
У змові на моє серденько.

Весна та гарні карі очі
На мене потайно змовлялись,

І рози й солов'ї щоночі
В ті, певно, змовини мішались.

«Благословляю час той, і годину...»

Благословляю час той, і годину,
І ту ясну невимовну хвилину,
Як я, об'їхавши світ-Україну,
Тебе побачив, над людей людину.

В тобі з душею понялась урода
І з серцем тихим — розуму свобода...
Пещене чадо рідного народа!
Пишається тобою вся природа.

До тебе я, прибуду, прибудився,
На тебе я, мов на святу, дивився,
Твоїм умом і серцем просвітився,
Немов на світ удруге народився.

Благословен же час той і година
І ти, ясна, незабутна хвилино.
Як світ мені широкій — Україна
В тобі з'явився, над людей людино!

«Блукав я самотно проміж деревами...»

Переспіви чужомовних співів.

Блукав я самотно проміж деревами
З моєю печаллю один
І мучивсь гіркими давнішніми снами,
Та й знов собі серце вразив.

Де ви сього слова про жаль мій набрали
Пташки, в воздуховій горі?
Коли б же ви про мене у співах мовчали,
Було б іще гірше мені.

«В твої голубенькі очі...»

В твої голубенькі очі,
Як в море тихе, зазираю,
І мрій стільки в серці у мене,
Що я про них слова не маю.

Про очі твої голубенькі
Я всюди, о, всюди гадаю

І в морі голубеньких думок
Щасливим умом поринаю.

Рай

*Привітствую тебе, пустынний
уголок...*

Пушкін

I

Вігаю глуш твою, куточку мій затишний,
Де я ховаюсь од лихих людей,
Що гайдамаками осіли «город пишний»,
Хвалителями гидосних страстей,
Через котрі наш край ув Азію подався,
Пустинею ума і людськості зістався.

II

Я тут — мов у раю... Кругом живуть панки,
Такі байдужні до самопознання,
Як їх хаптурники, їх судді й мужики...
Благословенний край розумовання!
Погляну з захисту — воли, воли й воли,

Безмовні, як і їх батьки й діди були.

III

Я тут — новий Адам: свій тихий рай
обходжу

І всім скотам даю іменованнє,
Скотам і гадам, що в котрого знаходжу,
На споминку, на вічне пам'ятаннє,
Що пробував колись в цім краї чоловік
І між німих звірят прожив блаженний вік.

IV

Як праотець Адам, ходжу я тут за плугом,
В поту лица свій хліб насушний їм,
І нікого мені назвати братом, другом,
Або слугою нелихим своїм.
А все ж ми з Євою щасливіші над звірята,
Над всі воли, осли, телята, поросята.

V

Як праотець Адам, я знаю зв'ягу хатню
Із Каїном без честі й без ума,
Та, молячись, дивлюсь на Єву благодатню,
І не подужає мене ворожа тьма.
Сміюсь на хуторі із темного хижацтва,
І з велемудрого письмацтва-гайдамацтва.

VI

Благословен господь за всі його дари!
Благословен: сподобив мене раю...
Працую від зорі до пізньої пори
І на погану погань не вважаю,
В затишному раю «я води Лети п'ю»
Да тихострунну настрою мою.

«Весняні блакитні очі...»

Весняні блакитні очі
Дивляться з трави на мене:
Се фіалочки кохані,
Що набрав я повну жменю.

Я набрав і все, що думав,
Чим сумне втішав серденько,
Голосно про те співає
Мій коханець соловейко.

О! виспіває, лящить він
Про зігханне мого серця;
І ніжна любові тайна
По всіх пущах роздається.

«Вранці я встаю й питаю...»

Вранці я встаю й питаю:
Чи вона сьогодні буде?
Вечір знов занепадаю:
І сьогодні не прибуде!

Усю ніченьку німую
Я лежу без сну, сумую,
Ввезденіченьки мов сниться
Сон про любу, дорогу.

«Заплачеш по мені, кохана...»

Переспіви чужомовних співів

Заплачеш по мені, кохана, о! заплачеш,
Як бездиханного мене колись побачиш
Промов же се словце, промов мені його
Ні, ні! Мовчи: бо жаль мені жалю твого

Ношу в душі печаль, почезли всі надії,
Холодна в серценьку тече вже кров, не гріє
І, як поляжу, ти з великої семні
Одна зігхатимеш від серця по мені.

Оце ж мою печаль, мов хмару, пробиває
Якийся тихий світ і тугу розвиває,
Тим світом світиться ясна душа твоя, —
Крізь темряву маяк спасенний бачу я.

Свігися ж, зіронько, душе благословенна!
В тобі увесь мій світ, уся моя вселенна,
Як зникну і мене покриє вічна тьма,
Заплач, а в мене сліз давно уже нема.

О, знаю! По мені гарячими заплачеш
Мого ж плачу ти вже довіку не побачиш.
Мене за живота покрила смерті тьма,

Ні в серці радощів, ні в очах сліз нема

«Знов я серце упокорив...»

Знов я серце упокорив
І забув тяжку досаду;
Знов весна у серце хирне
Лле здоров'є і одраду.

Знов увечорі і вранці
Зазираю в ті алеї,
Де чував я буркотаннє
Сизокрилої моєї.

Знов я на зеленій річці,
На мосту стою високім:
Може, йтиме чи проїде
І зирне ласкавим оком.

Знов у хвилях попід мостом
Щось мов плаче-нарікає.
Бідне серце розуміє,
Що та хвиля розмовляє.

Знов закоханий блукаю,
Де сумні грачі ночують

І пташки в кущах зелених
З дурня никлого кепкують.

«Квітки з сльозами...»

Квітки з сльозами,
Сльози з квітками
Не розлучаються, сестро, ніколи.

Скроплюють сльози
Пишні рози,
Свої розкішні величні престоли.

Благоухають,
Землю скропляють
Пишні престоли праведних сліз — рози.

Їм же відрода,
Вища нагорода, —
Чисті, да ширі, да праведні сльози.

«Коли б ти, кохана, мені притулила до серденька руку...»

Переспіви чужомовних співів.

Коли б ти, кохана, мені притулила до
серденька
руку,
Сама б дивувалась його трепетанню сумному
да стуку.
Не серце колотиться — стукає се під ночну
тишину,
Се тесля жорстокий мені заходився робити
труну.

Немов молоток стукотить серед ночі у мене
німої,
Заснути давно вже вночі та й удень не дає в
упокої.
Голубчику тесле! кінчай сумовиту роботу
борзій
І дай опочити в тривозі, заснути навіки мені.

«Коли б я був хлоп'я байдужне без турботи...»

Коли б я був хлоп'я байдужне без турботи
І в горах жив собі в печері самотній,
Я би гуляв-буяв до власної охоти
По темних застумах та по воді бистрій.

Нудна тому пиха низькоземна саксонська,
Хто народивсь і зріс на вольних висотах;
Йому б здалась низька і башта Бабілонська,
Серед тих скель, що з них вода летить, мов
прах.

Фортуно! відійми культурні землі в мене,
Бери собі й ім'я, що помпою блищить:
Ненавидне мені підлиз рабів мізерне
Угодництво: мій дух неволі не терпить.

Всели мене між гір, — в їх велико кохаюсь.
Нехай уз їх реве безкрайї океан:
Нічого я в людей ніже не допевняюсь,
Опріч тих любих сцен, що змалечку я знав.

Малі мої літа, но вже я серцем чую —
Не про таких, як я, постав сей гордий світ.
Про що ж повішено завісу там густую,